

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ – Ірпінь : Перун, 2005.
2. Лисенко Н. В. Українська етнопедагогіка : навчально-методичний посібник / За ред. акад. В. Кононенка. Івано-Франківськ, 2005. 508 с.
3. Попова Л. Б. Прийоми формування культури мовлення молодших школярів : методичні рекомендації для студентів педагогічних інститутів спеціальності «Початкове навчання». Кам'янець-Подільський. 1997. 32 с.
4. Поучення Володимира Мономаха / Дніпрова хвиля : хрестоматія нововведених творів до шкільних програм / За ред. П. П. Кононенка. Київ, 1990. С. 71-80
5. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1-2 класи. Київ : ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2018. 240 с.

Олена Фідкевич,
кандидат філологічних наук, провідний співробітник
відділу навчання мов національних меншин
та зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України

ПОРТФОЛІО ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ 1-2 КЛАСІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У 90-х роках ХХ ст. у світовій освітній практиці почали використовуватися нові технології оцінювання, зокрема портфоліо як ефективний спосіб фіксування, акумуляції та оцінки індивідуальних досягнень учня.

Портфоліо (від італ. *portafoglio* — «портфель») представляє колекцію робіт учня, яка демонструє його прогрес у навчанні і докладені ним зусилля за певний період навчання. Основними завданнями портфоліо як технології формуального оцінювання є створення умов для аналізу і узагальнення особистих досягнень і результатів діяльності учня в різних галузях шкільного та позашкільного життя. Робота учня із створення портфоліо сприяє формуванню позитивної, адекватної самооцінки; стійких мотивів діяльності; ефективних моделей самореалізації.

Принципи створення портфоліо органічно корелюють із загальними принципами формуального оцінювання:

- орієнтація на інтереси учня;
- створення ситуації успіху: навіть незначне досягнення надихає учнів;

- зміщення акценту з того, що учень не знає і не вмє, на те, що він уже добре опанував і що потребує певної систематизації;
- відмова від використання портфоліо у порівнянні навчальних досягнень учнів;
- ознайомлення із змістом портфоліо вчителів, батьків та інших учнів тільки з дозволу учня, якому належить портфоліо.

Відповідно до цілей портфоліо обирається його тип. У 1–2 класах початкової школи це переважно *портфоліо розвитку і демонстраційне портфоліо*.

Портфоліо розвитку містить обрані учнем роботи (не тільки кращі) і самооцінку власних досягнень, представлену в доступній для учня початкових класів формі (малюнки, позначки, короткі оціночні судження). Цей тип портфоліо допомагає учителеві спостерігати за досягненнями учня, аналізувати динаміку його успіхів упродовж навчального року, наприклад в опануванні мови чи математики, розвиток навичок самооцінювання. Одночасно учень привчається відслідковувати свій прогрес у навчанні.

Демонстраційне портфоліо (портфоліо досягнень) уміщує кращі учнівські роботи, нагороди, зібрані на певному етапі навчання, які всебічно демонструють уміння та можливості учня. Наприклад, матеріали проектів і досліджень, експериментів, художні роботи, досягнення в різних галузях мистецтва тощо.

Якщо учні разом з вчителем працюють над певною темою і вважають за доцільне висвітлити результати цієї діяльності, вони можуть зробити це в *портфоліо теми* або в *портфоліо проекту*.

У *тематичному портфоліо* знаходяться виконані завдання, самостійно здобута інформація з теми, невеличкі есе, результати експериментів, результати тематичного контролю, листки самоконтролю тощо.

Портфоліо проекту репрезентує мету і завдання проекту, його план; конкретну діяльність учня в процесі його виконання; висновки, яких дійшов учень; матеріали презентації проекту.

Зміст учнівського портфоліо не може обмежуватися лише компіляцією учнівських робіт. Це має бути належним чином спланована та організована індивідуальна добірка матеріалів, які демонструють зусилля учня і його мотивацію, динаміку і досягнення в обраних для портфоліо галузях. Саме тому важливо разом з учнями та батьками обговорювати мету, розділи портфоліо, чітко визначати період його підготовки.

У початковій школі портфоліо, зазвичай, має комбіновану структуру.

Учитель може запропонувати орієнтовні рубрики портфоліо, які дають можливість представити різноманітну інформацію про учня («Я і моя родина», «Мої фотографії», «Мої захоплення», «Мої улюблені ігри», «Книги, які я прочитав(ла)», «Мої досягнення з предметів: математика, українська мова, читання» тощо.

Кожному учню важливо відчувати себе важливим для колективу, тому у портфоліо можуть бути записані і оформлені за допомогою малюнків, світлин ті обов'язки, які дитина виконує в класі. Під рубрикою «Життя нашого класу» в портфоліо розміщуються фотографії, зроблені під час екскурсій, спільних свят, поїздок.

Важливою є рубрика «Відгуки та побажання». Вона є своєрідною формою зворотного зв'язку. Цей розділ портфоліо учня 1–2 класів заповнюють батьки і вчитель. Основна мета – заохотити дитину до подальшої активної діяльності. Не варто обмежуватися загальними оцінками: «Молодець!», «Дуже добре!». Краще надавати короткі коментарі та хвалити учня за конкретні досягнення, що сприятиме підвищенню його мотивації до навчання, активної позакласної діяльності.

Позитивні рекомендації і побажання до наступного навчального року також будуть стимулювати дитину до плідної роботи.

Портфоліо учнів може містити й інші розділи. Учень за допомогою вчителя, батьків обирає, які рубрики будуть у його портфоліо, але остаточний вибір залишається за дитиною: саме вона вирішує, яка інформація буде розміщена у портфоліо, у якій діяльності вона робить значні, за її думкою, успіхи.

Перед початком створення портфоліо учитель повинен правильно мотивувати учнів, переконати їх у тому, що портфоліо – це не змагання на основі кількості грамот, нагород. Безумовно, високий результат важливий, але головне – навчитися помічати маленькі, але значимі для самого себе успіхи. Саме тому вчителю варто порадити учням звертатися до заповнення портфоліо у доброму гуморі, зосереджуватися не на помилках, а на досягненнях.

Слід ураховувати, що форма представлення портфоліо у початковій школі також має свої особливості. Воно має бути цікавим і цінним для самого учня, тому що це, передусім, вираження його особистості.

Портфоліо оформлюється з урахуванням уподобань учня, воно може містити малюнки, фотографії, зображення героїв казок, мультфільмів тощо.

Учитель має сприяти максимально самостійній роботі дитини над укладанням портфоліо. Від самого початку роботу слід організувати так, аби дитина сама докладала певних зусиль до формування свого портфоліо, оскільки під час роботи відбувається усвідомлення власних досягнень, формується ставлення до отриманих результатів та розуміння своїх можливостей. Самостійна добірка матеріалів портфоліо породжує ситуацію успіху, підвищує самооцінку, розвиває пізнавальні інтереси і готовність до самостійного пізнання.

Одночасно треба ураховувати, що у молодших школярів самооцінювання і здатність до систематизації своїх досягнень достатньо не розвинені. Створення портфоліо потребує значної уваги з боку вчителя початкових класів і батьків, однак ця допомога має виконувати передусім консультативну та стимулюючу функції.

Список використаних джерел

1. Вілмут Дж. Використання портфоліо для навчання та оцінювання : навч. посібн. за ред. І. Є.Булах, М. Р. Мруги. Київ : Майстер-клас, 2007. 48 с.
2. Вілмут Дж. Оцінювання для навчання: навч. посіб. за ред. І. Є.Булах, М. Р. Мруги. Київ : Майстер-клас, 2007. 170 с.
3. Дейвід Гопкінз. Оцінювання для розвитку школи. Переклад з англ. Галини Вець. Львів : Літопис, 2003. 256 с.
4. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-rochatkovoyi-osviti>.
5. Дидактико-методичне забезпечення контролю та оцінювання навчальних досягнень молодших школярів на засадах компетентнісного підходу : монографія. Савченко О. Я., Бібік Н. М., Байбара Т. М., Вашуленко М. С., Коваль Н. С., Онопрієнко О. В., Пономарьова К. І., Прищепя О. Ю. Київ : Педагогічна думка, 2012. 192 с.

Лариса Шевчук,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу навчання мов
національних меншин та зарубіжної літератури
Інституту педагогіки НАПН України

СЛОВНИКОВИЙ ЗАПАС ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО ОПРАЦЮВАННЯ ТЕКСТУ В УМОВАХ БІЛІНГВІЗМУ

Завдяки своїй багатовекторності та багатоаспектності проблема білінгвізму знайшла своє відображення у дослідженнях і публікаціях таких науковців, методистів і вчителів як П. Атанасопулос, А. Богущ, У. Вайнрайх, І. Гудзик, Ю. Жлуктенко, Л. Казанцева, М. Кочерган, Т. Лозан, І. Луценко, В. Ляпунова, Л. Масенко, Л. Нікольський, Л. Перетяцько, О. Петрук, М. Пилип, К. Повхан, В. Редько, О. Селіванова, Л. Ставицька, П. Тушніцка, В. Уайтлі, О. Хорошковська, О. Швейцер, Л. Щерба та ін.

Розглядаючи білінгвізм у площині індивідуальної характеристики особистості, наразі говоримо про нього як про здатність людини спілкуватися двома або більше мовами, «перемикання» з мови на мову, поперемінне використання особами мов залежно від ситуації спілкування [2].

Професор Ланкастерського університету П. Атанасопулос пише, що висловлюючи емоції тією чи іншою мовою, люди переживають різні почуття, а